

Lublin 7.11.2012

Prof. nadzw. dr hab. Agnieszka Sitko – Lutek
Instytut Zarządzania
Uniwersytet Marii Curie – Skłodowskiej
w Lublinie

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej mgr inż. Anny Sworowskiej pt.:
„Model racjonalizacji procesów innowacyjnych we wdrażaniu strategii
rozwoju regionu”
pod kierunkiem naukowym
dr hab. Agaty Stachowicz – Stanusch, prof. nzw. w Pol. Śl.

Uzasadnienie podjęcia tematu pracy

Współczesna ekonomia bazuje na wiedzy, a jej kluczowym czynnikiem konkurencyjnym są innowacje. Odnosi się to nie tylko do innowacyjności pojedynczych przedsiębiorstw, ale także gospodarek, czy regionów. Analizując strategię Unii Europejskiej można wskazać na jeden wspólny kierunek regionów europejskich dotyczący zarówno obszarów wiodących jak i mniej rozwiniętych jakim są innowacje. Są one zgodne z polityką spójności i mają determinować konkurencyjność wszystkich terytoriów. Na tym tle szczególnego znaczenia nabiera w rozwoju regionów racjonalizacja procesów innowacyjnych jako procesów gromadzenia, transferu i aplikacji wiedzy. Podjęta przez Autorkę problematyka jest niezwykle istotna zarówno z perspektywy strategii rozwoju regionalnego naszego kraju, jak i Unii Europejskiej, albowiem właśnie w unijnej polityce spójności poszukuje się założeń dla nowego paradygmatu polityki regionalnej. Kluczowe dla zachowania pozycji Europy w światowej konkurencji jest więc skuteczne zarządzanie procesami innowacyjnymi w europejskich regionach, ukierunkowane przede wszystkim na regionalne strategie innowacji. W tym aspekcie tematyka Rozprawy nabiera szczególnego znaczenia dla praktyki i teorii zarządzania regionami, a przeprowadzone badania mają charakter nowatorski i trafnie wypełniają lukę w polskiej literaturze z zakresu zarządzania wiedzą w procesach innowacyjnych regionów. Warto podkreślić także użyteczny aspekt opracowania dotyczący

zastosowanie modelu procesów innowacyjnych we wdrażaniu strategii rozwoju regionu. Niezwykle nowatorskim, aktualnym i celowym jest więc nie tylko wybór problematyki badawczej, ale także zakresu badań realizowanych w oparciu o studium przypadku Aglomeracji Górnośląskiej.

Ocena celu i hipotez badawczych pracy

Praca została skonstruowana bardzo poprawnie pod względem metodycznym. Jej główną tezę sformułowano następująco: „kluczowym czynnikiem wdrażania strategii rozwoju regionów jest racjonalizacja procesów innowacyjnych jako procesów gromadzenia, transferu i aplikacji wiedzy, w tym w szczególności racjonalizacji powiązań podmiotów w nich uczestniczących” (s.7). Z głównej tezy wynika także teza pomocnicza: „analiza struktur międzyorganizacyjnych przepływów wiedzy jest podstawą procesu racjonalizacji wdrażania strategii rozwoju regionu” (s.7). Poprawność rozważań uzupełniają trzy pytania określające obszar badawczy rozprawy dotyczące możliwości wdrożenia strategii rozwoju regionalnego w zakresie wzmacniania jego innowacyjności oraz sposobu wykorzystania sieci społecznych stanowiących jego strukturę, a także wyboru metod stosowanych aby odwzorować te strukturę. Określenie obszaru badawczego poprzez trzy kluczowe z punktu widzenia tezy pracy pytania uważam za niezwykle poprawne, precyzyjne i twórcze w kontekście metodyki badań. Logikę wywodu badawczego syntetyzuje cel rozprawy. Jest nim „opracowanie modelu racjonalizacji procesów innowacyjnych we wdrażaniu strategii rozwoju regionu” (s.8) Przy czym istotne jest, że zamierzony efekt ma stanowić procedura nosząca cechy nominalnego modelu projektowego, który nie odwzorowuje jedynie istniejącej rzeczywistości, ale nastawiony jest na projektowanie optymalnych rozwiązań możliwych do wykorzystania w praktyce gospodarczej.

Na potrzeby pracy sformułowano również trzy cele szczegółowe, jakimi są: opracowanie założeń do budowy ogólnego modelu, uszczegółowienie modelu dla wybranego przypadku oraz sformułowanie rekomendacji dla zastosowania modelu w praktyce. Cel praktyczny odnosi się bezpośrednio do przestrzennego zakresu pracy jakim jest Aglomeracja Śląska, a jest nim odwzorowanie i analiza struktury sieci społecznej przepływów wiedzy w procesach innowacyjnych realizowanych w tym właśnie regionie. Ramy czasowe badań okresowo na lata od 2007 do 2012, co w pełni umożliwia ocenę efektów wdrażania strategii dziedzinowej oraz aktualnych działań. Przedmiot badań stanowili uczestnicy procesów

innowacyjnych w obszarze Aglomeracji Śląskiej zarówno członkowie sieci społecznych jak i całe organizacje.

Badania bazowały na studium przypadku, ukierunkowanym przede wszystkim na realizację celu aplikacyjnego. Proces badawczy zaprojektowano bardzo starannie i poprawnie metodycznie aby zrealizować cel badawczy. Obejmuje on następujące metody:

- studia literaturowe oraz wykorzystanie metod analityczno – badawczych;
- analiza dokumentów strategicznych dokonywana przy pomocy autorskich kart przeglądu dokumentu;
- metody sondażowe, zarówno wywiady częściowo skategoryzowane, jak i ankiety wykorzystane dla budowy map przepływów wiedzy.
- analiza sieci społecznych (metody SNA wraz z wykorzystaniem odpowiedniego oprogramowania dla budowy map przepływów wiedzy w regionalnych przedsiębiorstwach innowacyjnych).

Dla udowodnienia tezy Autorka przeprowadziła badania empiryczne, realizowane w oparciu o kompleksową i nowatorską metodykę

Struktura pracy

Praca liczy łącznie 231 stron, poprzedzona jest wstępem i składa się z dwóch części: teoretycznej oraz empirycznej. W ramach jej struktury wyróżniono łącznie pięć rozdziałów, spośród których pierwsze dwa bazują na bogatym przeglądzie literatury, trzeci to model badawczy, czwarty prezentuje wyniki badań, zaś piąty rekomendacje praktyczne. Konstrukcja pracy jest bardzo logiczna i stanowi konsekwencję celu badawczego. W skład pracy wchodzi także bibliografia i osiem załączników bogato ilustrujących metodykę badań i obliczania wyników zawierających między innymi narzędzia badawcze: wzór karty przeglądu dokumentu, scenariusz wywiadu z liderami strategicznymi, kwestionariusz ankiety (załączniki 1-4); listę instytucji biorących udział w badaniu ankietowym (załącznik 5); miary zastosowane w analizie sieci społecznych (załącznik 6); a także role pośredników w sieci (załącznik 7), czy wykaz zidentyfikowanych w trakcie badań przepływów wiedzy (załącznik 8). Załączniki te podnoszą niewątpliwie walory pracy, a szczególnie części metodycznej i badawczej. Brak jednak w pracy spisu załączników i nie ma konieczności podziału ankiety i listu przewodniego do niej na dwa odrębne załączniki numer trzy i cztery.

Bibliografia zawiera łącznie 278 pozycji polskich i zagranicznych; 5 aktów prawnych, 16 dokumentów regionalnych, krajowych i europejskich oraz 18 źródeł

internetowych. Jej mocną stroną jest korzystanie z literatury zagranicznej, głównie anglojęzycznej, co stanowi około 40 procent bibliografii (ponad 110 pozycji). Praca ta bazuje na przeglądzie literatury międzynarodowej.

Układ pracy oceniam pozytywnie i odpowiada on założonym celom i metodom badawczym. Autorka wykazała się umiejętnością syntezy i koncentrowania się na istotnych zagadnieniach z punktu widzenia tematyki pracy.

Rozdział pierwszy poświęcony jest zarządzaniu wiedzą w procesach innowacyjnych. Do zagadnień szczegółowo omówionych w tym rozdziale można zaliczyć podstawowe pojęcia z zakresu zarządzania wiedzą, jej rolę w kształtowaniu procesów innowacyjnych oraz zarządzanie wiedzą w regionie. Po zapoznaniu się z interesującą lekturą tego opracowania rodzi się pytanie: „*jakie są główne szanse i bariery we wdrażaniu zarządzania wiedzą w regionach naszego kraju?*”. Warto może aspekty te poruszyć w trakcie publicznej obrony. Zaprezentowane treści przedstawiono w sposób rzetelny, systematyczny dokonując w każdym z zaprezentowanych zagadnień prezentacji opinii autorytetów naukowych z tych obszarów.

W rozdziale drugim omówione zostały zagadnienia procesów innowacyjnych w perspektywie regionalnej. Autorka podkreśliła szczególnie kontekst strategiczny oraz systemowy, a także rosnącą rolę wymagań w zakresie współpracy międzyorganizacyjnej realizowanej w regionie dla kształtowania jego innowacyjności. Wśród szczegółowych aspektów znalazły się między innymi model potrójnej helisy, jego ogniwa oraz rola i funkcje instytucji otoczenia biznesu. Warto podkreślić podjęte przez Doktorantkę problematykę kapitału społecznego w regionie.

Rozdział trzeci prezentuje koncepcję – model racjonalizacji procesów innowacyjnych we wdrażaniu strategii rozwoju regionu wraz z założeniami oraz etapami proponowanej procedury badawczej. Na podkreślenie zasługuje precyzja Autorki w przyjętym postępowaniu, które rozpoczęto od sześciu wniosków wynikających z przeglądu literatury w poprzedzających rozdziałach pracy. Stanowią one podstawę do konstrukcji autorskiego modelu. Bardzo podoba mi się precyzyjne zdefiniowanie znaczenia „racjonalizacji” przyjętego przez Doktorantkę uwzględniając: kryteria, podmiot, przedmiot i poziom oraz etapy postępowania w procesie racjonalizacji. Stanowi to oryginalne osiągnięcie badawcze w pracy.

Rozdział czwarty ma charakter badawczy i zaprezentowano w nim wyniki badań empirycznych zarówno o charakterze jakościowym jak i ilościowym. Rozpoczyna się on od przedstawienia metodyki badań: analizy dokumentów strategicznych, wywiadu z 16-oma przedstawicielami dziesięciu różnych organizacji reprezentujących różne ogniwa

regionalnego systemu innowacji oraz analizy sieci społecznych. Na podkreślenie zasługuje autorski scenariusz wywiadu, w formie częściowo skategoryzowanej (załącznik 2). Jednak szczególnie wartościową metodą badawczą jest zaprojektowanie i przeprowadzenie pomiaru za pomocą Social Network Analysis – interdyscyplinarnej metody stosowanej dość rzadko do badań przepływów wiedzy na poziomie ponad organizacyjnym (regionalnym), czy w odniesieniu do działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w Polsce. Umożliwia ona konstrukcję map przepływu wiedzy w przedsiębiorstwach innowacyjnych badanego regionu realizowanych poprzez instytucje otoczenia biznesu. Do badań wytypowano 28 podmiotów, a zrealizowano je ostatecznie w 12 instytucjach na próbie 41 pracowników. Wyniki badań empirycznych uwzględniają kolejno rezultaty przeprowadzonej analizy dokumentów strategicznych, badań sondażowych, a także analizę sieci społecznych. Tę część pracy zamyka podsumowanie dokonanych analiz. . Proces badawczy został podzielony na trzy etapy, co znajduje odzwierciedlenie w strukturze rozdziału czwartego. Proces badawczy został zaprojektowany bardzo starannie i w pełni umożliwił odnalezienie odpowiedzi na postawione problemy. W rozdziale tym Autorka zaprezentowała rzetelny warsztat badawczy, nowatorstwo oraz wnikliwość analityczną.

W rozdziale piątym zawarto rekomendacje dotyczące zastosowania opracowanego modelu racjonalizacji przepływów wiedzy procesów innowacyjnych we wdrażaniu strategii rozwoju regionu. Opracowanie to stanowi cenne uzupełnienie studium przypadku oraz jest dedykowane dla rozwoju innowacyjności Aglomeracji Górnośląskiej. Ta część Rozprawy ma wartościowy charakter aplikacyjny i wdrożeniowy. Bardzo interesującymi byłyby również rekomendacje dotyczące rozwoju innowacyjności gospodarki polskiej i jej regionów wynikające z badań Autorki.

Strona formalne

Praca została napisana starannie choć nie uniknięto drobnych pomyłek językowych, np. pisownia „menadżerowie” (s.9); czy braku spisu rysunków, tabel i załączników. Praca jest jednak bogato ilustrowana, a dotyczy to szczególnie rozdziału czwartego i łącznie zawiera 48 rysunków oraz 14 tabel.

Uwagi i wnioski dyskusyjne

Podjęta przez Doktorantkę problematyka ma charakter nowatorski i trafnie wypełnia lukę w polskiej literaturze naukowej dotyczącą szeroko rozumianego zarządzania innowacyjnością we wdrażaniu strategii rozwoju regionu. Pracę cechuje wysoki poziom merytoryczny. Posiada ona niekwestionowane walory naukowe, polegające na rzetelnej analizie literatury w tym ponad 40% zagranicznej, kompleksowym potraktowaniu metodologii badań. Jednocześnie nie można odmówić jej cech aplikacyjnych, a wnioski z badań stanowią niewątpliwy wkład do dyscypliny nauk o zarządzaniu. Rozprawa została przygotowana rzetelnie i niezwykle starannie szczególnie w sferze metodyki i wyników badań.. Na wysoką ocenę merytoryczną składa się między innymi: wartość podjętej tematyki, jasno artykułowana teza, identyfikacja problemów badawczych, wyszczególnienie celu ogólnego oraz szczegółowych i ich konsekwentne realizowanie, logiczne wnioskowanie oparte na badaniach własnych oraz bardzo profesjonalna metodologia badań.

Warto także podkreślić, że Rozprawa powstała w ramach promotorskiego projektu badawczego nr 4160/B/HO/2011/40, finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki.

Konkluzja

Reasumując, stwierdzam, że Rozprawa Doktorska mgr inż. Anny Sworowskiej pt.: „Model racjonalizacji procesów innowacyjnych we wdrażaniu strategii rozwoju regionalnego” w pełni odpowiada warunkom określonym w art. 13/1 Ustawy o tytule naukowym i stopniach naukowych z dnia 14 marca 2003 stanowiąc oryginalne, samodzielne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazując wysoki poziom wiedzy teoretycznej Doktorantki z zakresu dyscypliny nauk o zarządzaniu, a także ugruntowane umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Jednocześnie ze względu na podjęcie w Rozprawie nowatorskiej problematyki naukowej, jej wysoki poziom merytoryczny, wnikliwą analizę literatury krajowej i zagranicznej oraz interesującą, nowatorską i rzetelną metodykę prowadzonych badań, a także niekwestionowany charakter aplikacyjny proponuję o uznanie jej za wyróżniającą się i nagrodzenie stosowną nagrodą.

